

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (LT) neseniai atlikta pakeitimų.

portugalų

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

Nacionalinės teisės aktai**Portugalija**

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Portugalijos teisinę sistemą.

Oficialaus vertimo rodoma kalba nėra.

Čia galite susipažinti su šio teksto vertimu, atliktu mašininio vertimo priemone. Turėkite omenyje, kad jis skirtas tik padėti suprasti tekstą. Šio puslapio savininkas neprisima jokios atsakomybės dėl šio mašininio vertimo priemone išversto teksto kokybės.

-----lietuvių-----bulgarųispanųčekųdanųvokiečiųęstųgraikųanglųprancūzųkroatųitalųlatviųvengrųmaltiečiųnyderlandų

lenkųrumunųslovakųslovėnųsuomiųšvedų

1. Teisės aktai arba teisės šaltiniai, nustatantys teisės normas

Laikantis tradicinio požiūrio, toliau išvardyti dokumentai Portugalijoje yra teisės šaltiniai:

- konstituciniai įstatymai, kuriuos sudaro pati Portugalijos Konstitucija, įvairūs konstituciniai įstatymai ir Konstituciją keičiantys įstatymai;
- „Bendrosios tarptautinės teisės normos ir principai“, „tinkamai ratifikuotose arba patvirtintose tarptautinėse sutartyse nustatytos normos“, „kompetentingų tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Portugalija, institucijų priimtos normos [...], jeigu šios normos yra įtvirtintos atitinkamose steigimo sutartyse“, ir „Europos Sąjungos veiklą reglamentuojančių sutarčių nuostatos bei normos, kurias priėmė Europos Sąjungos institucijos, vykdydamos joms suteiktus įgaliojimus“ (Konstitucijos 8 straipsnis);
- paprastieji įstatymai, kuriuos priima parlamentas (Respublikos Asamblėja), vyriausybės priimti įstatyminiai dekretai ir autonominių Azorų ir Madeiros regionų įstatymų leidžiamosios valdžios institucijų priimti įstatyminiai dekretai;
- įstatymų galią turintys dokumentai, pvz., dokumentai, patvirtinantys tarptautines konvencijas, sutartis arba susitarimus, visuotinai privalomi Konstitucinio Teismo sprendimai, kuriais teisės aktai pripažįstami prieštaraujančiais Konstitucijai arba neteisėtais, kolektyvinės darbo sutartys ir kiti kolektyviniai dokumentai, reglamentuojantys darbo santykius;
- kiti teisės norminiai aktai arba poįstatyminiai norminiai aktai, turintys mažesnę teisinę galią nei įstatymai. Šių teisės aktų tikslas – detalizuoti įstatymų nuostatas ir papildyti taip, kad jas būtų galima taikyti ir įgyvendinti. Minėti teisės norminiai aktai apima poįstatyminius dekretus, reglamentus, potvarkius, regionų poįstatyminius dekretus, sprendimus, nuostatus, ministerijų nutarimus, vykdymo taisykles, civilinių viršininkų priimtus policijos potvarkius ir savivaldybių nutarimus bei potvarkius.

2. Kiti teisės šaltiniai

Požiūriai į kitus teisės šaltinius, nesusijusius su valstybės politine galia kurti rašytinę teisę, skiriasi. Šie skirtumai atsiranda visų pirma dėl to, kad kai kuriems šaltiniai yra teisės normų nustatymo priemonės, tuo tarpu kitiems šaltiniai – tai kanalai, kurie atskleidžia normas, dar kiti teigia, kad tai yra normos nustatančios priemonės ir normas atskleidžiantys kanalai. Kartais išskiriami tiesioginiai ir netiesioginiai teisės šaltiniai. Tai leidžia išvengti kai kurių sunkumų, kylančių iš pagrindinio požiūrio skirtumų.

Toliau pateikiami galimi teisės šaltiniai:

- paprotys, kitais žodžiais tariant, pasikartojanti ir įprasta konkretaus elgesio taisyklė, kuri paprastai pripažįstama privaloma. Paprotys teisės šaltiniu laikomas tik tam tikrais atvejais. Šitai sukurtos taisyklės, pavyzdžiui, gali būti randamos tarptautinės viešosios teisės (pvz., užsienio valstybės imuniteto nuo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn principas kilo iš papročio), tarptautinės privatinės teisės ir administracinės teisės srityse;
- precedentų teisė, t. y. principų rinkiniai, kurie atsiranda iš teismo priimtų sprendimų ir nutarimų. Kai kurie autoriai precedentų nepripažįsta tikru teisės šaltiniu, tačiau teigia, kad jie yra svarbūs atskleidžiant teisinių nuostatų reikšmę. Šitai galima pateikti teisės aiškinimo problemų sprendimo būdus, kuriais gali būti remiamasi kitais atvejais, atsižvelgiant į išaiškintos teisinės nuostatos loginius ir techninius argumentus ir jų svarumą. Kai kurie autoriai šiai kategorijai priskiria ne tik konkrečiose bylose priimtus teismo sprendimus, bet taip pat ir įstatymo galią turinčius teismo nutarimus (visuotinai privalomus Konstitucinio Teismo sprendimus), nes, jų manymu, visa tai yra aktai, sukuriantys visuotinai taikomą teisę;
- teisingumas, kuriuo vadovaudamiesi teismai, atsižvelgdami į tam tikras konkrečias teismui įvertinti pateiktas bylas, turi galią formuluoti teisės normas pagal bendruosius teisingumo principus bei pagal teisėjo etiką. „Teismai gali priimti sprendimą remdamiesi teisingumo principu tik tada, kai: a) yra teisinė nuostata, leidžianti tai padaryti; b) tarp šalių yra sudarytas susitarimas ir sprendimą galima apskųsti aukštesniajam teismui; c) šalis anksčiau yra susitarusios taikyti teisingumo principą“ (Civilinio kodekso 4 straipsnis);
- nusistovėjusi praktika, kitaip tariant, pasikartojantis socialinis elgesys, kuris nėra privalomas, tačiau jo svarba pripažįstama sprendžiant teisinius klausimus. Pavyzdžiui, įforminant teisinius santykius, ypač komercinės teisės srityje. Teismai gali atsižvelgti į nusistovėjusią praktiką, kai tokia galimybę nustato įstatymas ir kai tai „neprieštarauja sąžiningumo principui“ (Civilinio kodekso 3 straipsnis). Dėl to teisės normos negali būti sukurtos nepriklausomai taikant nusistovėjusią praktiką, ir dauguma autorių nepripažįsta nusistovėjusios praktikos tikru teisės šaltiniu;
- teisės teorija arba teisės autorių nuomonės neturi būti laikomos tikru teisės šaltiniu, nors jos atlieka svarbų vaidmenį plėtojant mokslines ir technines teises žinias ir turi pastebimą įtaką asmenų, atsakingų už teisės normų aiškinimą ir taikymą, darbų galutiniams rezultatams.

3. Teisės šaltinių hierarchija

Įstatymų hierarchija – tai santykinis skirtingų teisės aktų statusas, kitaip tariant, šių teisės aktų padėtis pagal nustatytą skalę.

Kai kurie autoriai teigia, kad hierarchiniai ryšiai gali būti nustatomi tik kūrimo metodu. Šiuo požiūriu hierarchija nėra pagrįsta teisės normų santykiu statusu, o yra nustatoma tarp šaltinių, kuriais remiantis šios normos buvo sukurtos.

Kad ir kokių požiūriu būtų remiamasi, galima sudaryti teisės aktų eilės tvarką pagal jų teisinę galią.

Skirtingų teisės šaltinių, nurodytų 1 skirsnyje, hierarchinė tvarka yra tokia:

1. Konstitucija ir konstituciniai įstatymai;

2. bendrosios tarptautinės teisės ir tarptautinių sutarčių normos ir principai (t. y. visi 1 skirsnio b pastraipoje nurodyti teisės aktai);

3. įstatymai ir įstatyminiai dekretai;
4. regioniniai įstatyminiai dekretai;
5. teisės aktai, turintys įstatymų galią;
6. kiti teisės aktai.

4. Tarptautinių teisės normų įsigaliojimo Portugalijoje tvarka

Tarptautiniai teisės aktai į Portugalijos nacionalinę teisę perkeliama pagal toliau pateikiamas taisykles, įtvirtintas Portugalijos Konstitucijos 8 straipsnyje:

- a) „Bendrosios tarptautinės teisės normos ir principai yra Portugalijos teisinės sistemos sudedamoji dalis“;
- b) „Tinkamai ratifikuotose arba patvirtintose tarptautinėse sutartyse esančios normos Portugalijos nacionalinėje teisėje įsigalioja nuo šių sutarčių oficialios paskelbimo dienos. Šios normos galioja tol, kol Portugalijos valstybė privalo laikytis teisiškai įpareigojančios tarptautinės sutarties“;
- c) „Tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Portugalija, kompetentingų institucijų priimtos normos tiesiogiai įsigalioja Portugalijos nacionalinėje teisėje, jeigu šios normos nustatomos atitinkamoje sutartyse“;
- d) „Europos Sąjungos veiklą reglamentuojančių sutarčių nuostatos ir normos, Europos Sąjungos institucijų priimtos vykdančios taisyklės, Portugalijos nacionalinėje teisėje pagal Sąjungos teisę taikomos atsižvelgiant į esminius demokratinės valstybės, pagrįstos įstatymų viršenybe, principus“.

5. Įvairios institucijos, kurios turi įgaliojimus priimti teisės normas

Įgaliojimus priimti teisės normas turi Respublikos Asamblėja, vyriausybė, Azorų bei Madeiros regioninės vyriausybės ir regioniniai parlamentai, vietos valdžios institucijos ir tam tikros administracinės institucijos yra institucijos.

6. Šių teisės normų priėmimo tvarka

Teisės normų priėmimo būdai ir konkrečių procedūrų taikymas priklauso nuo to, kokia institucija yra atsakinga už šių normų priėmimą. Taikant skirtingas priėmimo procedūras, priimami skirtingi teisės aktai. Toliau aprašomos dvi oficialios ir svarbiausios teisės normų priėmimo procedūros.

Pati sudėtingiausia procedūra, kurioje dalyvauja parlamentas, turi keletą etapų, kurie gali būti trumpai apibūdinti taip:

- a) įstatymų leidybos iniciatyvos teisės įgyvendinimas: įstatymų leidybos iniciatyvos teisė „priklauso parlamento nariams, jų grupėms ir vyriausybei, taip pat, atsižvelgiant į įstatymo nustatytas sąlygas ir aplinkybes, registruotų rinkėjų grupėms. Autonominiuose regionuose įstatymų leidybos iniciatyvos teisė priklauso atitinkamam regioniniam parlamentui“ (Konstitucijos 167 straipsnio 1 dalis);
- b) pirminis įstatymo projekto priėmimas, paskelbimas, registracija, numeravimas ir vertinimas: šiame etape yra svarstomas projekto leistinumumas, teksto paskelbimas parlamento oficialiajame leidinyje, administracinis įforminimas ir galiausiai projekto turinio vertinimas;
- c) diskusijos ir patvirtinimas: šiame etape yra aptariami bendrieji klausimai, vėliau diskutuojama dėl konkrečių klausimų. Balsuojama dėl viso įstatymo projekto ir dėl konkrečių įstatymo nuostatų, po to vyksta galutinis balsavimas. Įstatymo projektas priimamas paprasta, absoliučia arba kvalifikuota balsų dauguma;
- d) įstatymo projekto tikrinimas, kurį per įstatyme nustatytą terminą atlieka Respublikos Prezidentas. Po persvarstymo Prezidentas oficialiai paskelbia pasiūlytą įstatymo tekstą arba pasinaudoja veto teise. Antruoju atveju įstatymo projektas yra pakartotinai svarstomas parlamente. Jeigu balsavimu projektas patvirtinamas arba padaromi pakeitimai, projekto tekstas vėl perduodamas Prezidentui, kad šis jį oficialiai paskelbtų. Tai jis turi atlikti per nustatytą terminą. Respublikos Prezidentas yra atsakingas už „oficialų įstatymų, įstatyminių dekretų ir vyriausybės dekretų oficialų paskelbimą ir nurodymą juos paskelbti ir Respublikos Asamblėjos rezoliucijų, kuriomis patvirtinamos tarptautinės sutartys ir kiti vyriausybės dekretai, pasirašymą“ (Konstitucijos 134 straipsnio b punktą);
- e) paskelbimas: oficialiai paskelbus įstatymą, Prezidentas įsako naujo įstatymo tekstą paskelbti Portugalijos oficialiajame leidinyje. Vyriausybės priimamų teisės aktų procedūros pagrindiniai etapai yra šie:
 - a) teisės akto leidybos iniciatyvos teisės įgyvendinimas: teisės akto projektą teikia susijusi ministerija;
 - b) tyrimas: šiame etape teisės akto projektą pateikiantis ministras turi surinkti nuomones ir konsultuotis su Konstitucijoje ir įstatymuose nurodytomis institucijomis;
 - c) parengiamasis ir išsamus vertinimas: pasiūlymai nagrinėjami ir įvertinami, kai jiems preliminariai pritariama;
 - d) patvirtinimas: tam tikrų teisės aktų ministrų kabinetas neprivalo tvirtinti, tačiau jis yra paprastai atsakingas už teisės akto projekto patvirtinimą;
 - e) tikrinimas: „per keturiasdešimt dienų nuo bet kokio vyriausybės dekreto, kurį reikia oficialiai paskelbti, gavimo [...] Respublikos Prezidentas dekretą oficialiai paskelbia arba pasinaudoja veto teise. Antruoju atveju jis raštu informuoja vyriausybę apie veto teisės panaudojimo priežastis“ (Konstitucijos 136 straipsnio 4 dalis);
 - f) galutinio teksto paskelbimas Portugalijos Respublikos oficialiajame leidinyje.

7. Nacionalinių teisės normų įsigaliojimo tvarka

„Įstatymai tampa privalomi tik po to, kai jie paskelbiami Oficialiajame leidinyje“. „Paskelbtas įstatymas įsigalioja praėjus pačiam įstatyme nustatytam laikotarpiui arba, jeigu toks laikotarpis nenumatytas, praėjus konkrečiame įstatyme nustatytam terminui“ (Civilinio kodekso 5 straipsnis).

Pagal 1998 m. lapkričio 11 d. įstatymo Nr. 74/98, iš dalies pakeisto 2006 m. birželio 30 d. įstatymu Nr. 26/2006, 2 straipsnį:

„1. Teisės aktai ir kiti bendro pobūdžio dokumentai įsigalioja juose nurodytą dieną; jokiomis aplinkybėmis šie aktai negali įsigalioti jų paskelbimo dieną.

2. Jeigu data nenurodoma, 1 dalyje nurodyti teisės aktai Portugalijos teritorijoje ir už jos ribų įsigalioja penktą dieną po jų paskelbimo.

4. 2 dalyje nurodytas terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, einančios po teisės akto paskelbimo „Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA“ administruojamoje interneto svetainėje dienos.“

8. Prieštaravimų, kurie gali kilti tarp skirtingų teisės normų, sprendimo priemonės

Patį svarbiausią vaidmenį sprendžiant šį klausimą atlieka Konstitucinis Teismas, kuris paskelbia prieštaraujančiomis Konstitucijai visas teisės normas, prieštaraujančias Portugalijos Konstitucijai arba joje įtvirtintiems principams.

Nagrinėdami konkrečias bylas, teismai negali taikyti teisės nuostatų, kurios pažeidžia Konstituciją arba iš jos kylančius principus.

Aiškinimo proceso, atliekamo siekiant įvertinti pateiktus faktus, metu teismai, sprenddami visus prieštaravimus, atsirandančius tarp skirtingų teisės normų, visuomet atsižvelgia į pirmiau minėtą šaltinių hierarchiją. Tai atliekama teismai turi vertinti sistemą kaip visumą: nepripažinti jokių spragų ar prieštaravimų; ypač atsižvelgti į loginį ir semantinį sistemos pobūdį; įvertinti teisės normų priėmimo aplinkybes ir konkrečias sąlygas, vyraujančias bylos nagrinėjimo metu; visuomet reikalaujama būtiniausios žodinės atitikties, net jeigu ji yra ne visai aiškiai išreikšta, tam, kas išdėstyta įstatymuose ir remtis prielaida, kad įstatymų leidėjas priėmė „protingiausius“ sprendimus ir turėjo galimybę „išreikšti savo ketinimus tinkamais terminais“ (Civilinio kodekso 9 straipsnis).

Tarptautinės privatinės teisės srityje taip pat gali atsirasti prieštaravimų tarp teisės normų. Šiuo klausimu žr. skyrių „Taikytina teisė – Portugalija“.

Teisinės duomenų bazės

Digesto yra oficiali Portugalijos teisinė duomenų bazė, kurioje galima rasti oficialųjį leidinį (*Diário da República*).

Digesto – Integruotoji teisinės informacijos sistema

Prieigos būdai

Neribojama prieiga

Svetainės prieiga neribojama.

Svetainės lankytojai gali vykdyti paiešką pagal dokumento rūšį, numerį ir paskelbimo datą ir susirasti:

teisės aktų santraukas ir visą tekstą

įsigaliojimo datas

Prenumeratorių prieiga

Pagal įvairias kategorijas anotuota, sukataloguota ir sutvarkyta informacija.

Electronic Diário da República

Prieigos būdai

Neribojama prieiga

Svetainės lankytojai gali vykdyti paiešką pagal dokumento rūšį, numerį ir paskelbimo datą ir susirasti:

teisės aktų santraukas ir visą tekstą

Prenumeratorių prieiga

Paieška pagal tekstą

Trumpas turinio aprašymas

Teisės aktų duomenų bazės

Portugalijoje yra šios teisės aktų duomenų bazės:

PCMLEX – centrinė *Digesto* sistemos duomenų bazė;

Diário da República, I serija;

Pagrindiniai įstatymai ir kiti teisės aktai, paskelbti *Diário da República*, II serija;

LEGAÇOR – Azorų regiono teisės aktų duomenų bazė;

Azorų oficialusis leidinys, I serija.

Ne teisės aktų duomenų bazės

Portugalijoje yra šios ne teisės aktų duomenų bazės:

DGO-Dout – speciali duomenų bazė, kurioje pateikiami Biudžeto generalinio direktorato aplinkraščiai ir nuomonės;

DGAP-Opinio – speciali Viešojo administravimo generalinio direktorato duomenų bazė;

REGTRAB – speciali darbo sutarčių duomenų bazė.

Sąveikumas

Digesto turi sąsajas su:

Diário da República (oficialusis leidinys);

Respublikos Asamblėja (Portugalijos parlamentu);

Konstituciniu Teismu;

Aukščiausiuoju Teisingumo Teismu;

Vyriausiuoju administraciniu teismu;

apeliaciniais teismais;

Generalinio prokuroro patarimosios valdybos nuomonėmis;

Eur-lex;

Electronic Diário da República turi sąsajas su:

Diário da República (oficialiuoju leidiniu);

Vyriausiojo administracinio teismo nutarimais;

Europos Sąjungos oficialiuoju leidiniu.

Naudingos nuorodos

Diário da República – Portugalija

Paskutinis naujinimas: 18/07/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.